

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

5063

5064

5065

9(47.925)

U-13

1865

100

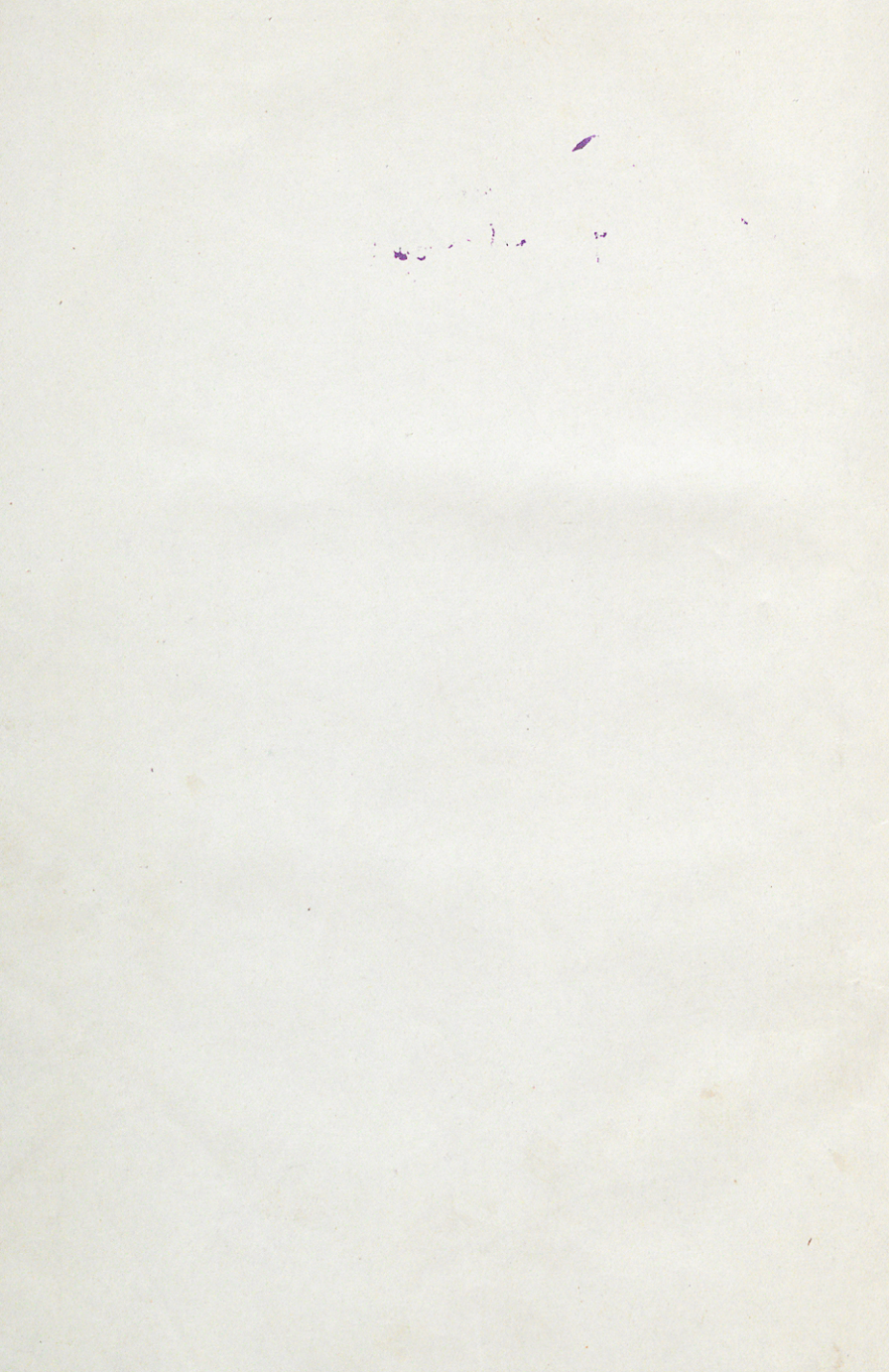
498

Հայկ

867

Printed in Turkey

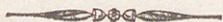
947.925)
U-13

ՀԱՐԱՌՈՍ

Վ. ԺԱՄԱՆԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱԻԹԻՒՆ

ՀԱՅՈՅ

Յառաջին ամի Փրկչին մերսյ մինչ 1836

Ի գերազատիւ Միքայել Յակոբայ Սալանքեանց
Արքեպիսկոպոսէ ,ի գիտնական հեղինակի
Կոստանդնուպօլսեցւոյ

Ի ՏՊԵՐԸՆԻ
ԱՐԵՎԱԼՈՒՍՈՅ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ
ԻԶՄԻՐ 1865

12982

Որ սառն արձանի՝ գործոց և. երկանց ,
Անդ և. օրհնութեան՝ պատուիս ի բարձանց :

Տ. Յ. Խ.

2043

39 2

2004

Printed in Turkey

ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ
ՀԻՄՆԱԴԻՐՔ

Յամի Տեառն

- 30 Յիսուս Քրիստոս որդին Աստուծոյ
30 Թովմաս Առաքեալ
32 Թադէոս Առաքեալ
33 Սիմոն կանանացի Առաքեալ
32 Եղիշ աշակերտ
60 Ստաթէոս աշակերտ
63 Բարդուղիմէոս Առաքեալ
66 Յուդա Թադէոս կամ Ղէբէոս Առաքեալ :

Եպիսկոպոսք :

- 33 Ադդէ յԵղեսիայ
40 Զաքարիայ յԱլտուազ
44 Թէոփիլոս 'ի Կեսարիայ
67 Կուսմի 'ի Սիւնիս
90 Բաբելաս 'ի Սիւնիս
110 Բարսուղայ յԵղեսիայ
160 Զոթիկոս 'ի կողման Հայոց
210 Աղէքսանդր 'ի Կեսարիայ
254 Փիլմեղիանոս 'ի Կեսարիայ

- 255 Ահակիոս 'ի Տեղրանակերտ
 254 Մեհրուժան 'ի Մեծն Հայ
 260 Արքեղայոս 'ի Միջագետս
 272 Աղէնէոս 'ի Կեսարիայ
 285 Աթանաղինէս 'ի Սեբաստիայ
 290 Վլասիոս 'ի Սեբաստիայ
 292 Ղեոնդիոս 'ի Կեսարիայ :

Կարուղիկոս :

Զամն

502 Գրիգոր առաջին Լուսաւորիչ . . .	50
532 Արիստակէս առաջին . . .	7
559 Վրթանէս Գրիգորեան . . .	15
556 Յուսիկ Վրթանիսեան . . .	6
562 Փառնէրսէհ յԱշտիշատայ : . . .	5

Պատրիարք և Կարուղիկոս :

364 Ներսէս առաջին մեծ պարթև . . .	20
384 Շահակ Մանազկերտցի . . .	5
386 Զաւէն Մանազկերտցի . . .	1
387 Ասպուրակէս Հարրնցի . . .	3
390 Սահակ առաջին մեծ պարթև . . .	51
441 Յովսէփ առաջին Սիւնեցի . . .	12
452 Մելիտէ Մանազկերտցի . . .	5
457 Մովսէս առաջին Մանազկերտցի . . .	8
465 Գիւտ Արահեղացի . . .	10
475 Քրիստափոր առաջին Սքծբունի . . .	5
480 Յովհանն առաջին Մանգակունի . . .	6
487 Բաբկէն Սթոմացի . . .	5
492 Սամուէլ արժեկէանցի . . .	10

502	Մուշէ պլարերացի	8
510	Սահակ երկրորդ ուղիւայեցի	5
515	Քրիստափոր երկրորդ լաղրեւօղացի	6
521	Ղևոնդ եղաստեցի	5
524	Ներսէս երկրորդ աշտարակեցի	9
533	Յովհաննէս երկրորդ սիւնձեղնացի	17
555	Մովսէս երկրորդ Նշիվարդացի	44
594	Արրահամ առաջին աղբաթանեցի	25
600	Յովհաննէս երրորդ	16
617	Կոսմիտոս աղցեցի	8
625	Քրիստափոր երրորդ ապահունեան	5
628	Եգր Կամ Եգրաս , նգեցի	11
640	Ներսէս երրորդ Շինող	21
661	Անաստաս արեւուեցի	6
667	Իսրայէլ վանանդեցի	10
674	Սահակ երրորդ յԱրքունաշինէ	26
705	Եղեայ արծիշեցի	14
718	Յովհան չորրորդ օձնեցի	11
728	Ղաւթ առաջին արասոնացի	12
741	Տրդատ առաջին վանանդեցի	25
764	Տրդատ երկրորդ դատնաւորեցի	5
767	Սիմոն բանոնեցի	8
775	Եսայի նգեցի	15
788	Ստեփաննոս առաջին դունեցի	2
790	Յովար դունեցի , վեց ամիս	
791	Սողոմոն դառնեցի	1
792	Գէորգ առաջին հոյլ սրբուկ	5
795	Յովսէփ երկրորդ կարծիկ	11
806	Ղաւթ երկրորդ կակաղեցի	27
855	Յովհաննէս հինգերորդ ովայեցի	22

854	Զաքարիայ առաջին կտապի	21
876	Գէորգ երկրորդ գառնեցի	21
897	Մաշտոց Եղիվարդայի, Խոթը ամիս	
897	Յովհաննէս վեցերորդ պատմաբան	27
925	Ստեփաննոս երկրորդ	1
926	Թէոդորոս առաջին	10
936	Եղիշէ առաջին	7
943	Անանիայ մոկացի	22
965	Վահան Սիւնեցի	5
970	Ստեփաննոս երրորդ սևանացի	2
972	Խաչիկ առաջին մոկացի	19
992	Սարգիս առաջին սևանացի	27
1019	Պետրոս առաջին գետադարձ	40
1038	Խաչիկ երկրորդ	6
1065	Գրիգոր երկրորդ վկայասէր	40
1082	Բարսեղ առաջին Անեցի	24
1113	Գրիգոր երրորդ պահլաւունի	53
1166	Ներսէս չորրորդ Շնորհալի	7
1173	Գրիգոր չորրորդ Տղայ	20
1193	Գրիգոր հինգերորդ Գահաւէժ	1
1195	Գրիգոր վեցերորդ Ապիրատ	7
1202	Յովհաննէս Խոթնեցի	18
1203	Դաւիթ երրորդ	3
1220	Կոստանդին առաջին բարձրբերդայի	47
1268	Յակոբ առաջին կլայեցի	19
1287	Կոստանդին երկրորդ կատուկեցի	3
1290	Ստեփաննոս չորրորդ	4
1294	Գրիգոր Խոթնեցի	13
1307	Կոստանդին երկրորդ վերտին	16
1323	Կրստանդին երրորդ ասորիոնացի	4

1327	Յակոբ երկրորդ Սփեյի	. . .	14
1341	Մելիթար Քոնեցի	. . .	13
1355	Յակոբ երկրորդ վերստին	. . .	3
1359	Մեսրոբ արտազեցի	. . .	13
1372	Կոստանդին չորրորդ	. . .	2
1374	Պօղոս առաջին	. . .	4
1378	Թէոդորոս երկրորդ	. . .	18
1396	Կարապետ առաջին կեղեցի	. . .	2
1388	Դաւիթ չորրորդ	. . .	4
1402	Կարապետ երկրորդ	. . .	7
1409	Յակոբ երրորդ	. . .	2
1411	Գրիգոր ութներորդ Խանձոչատ	. . .	7
1418	Պօղոս երկրորդ արարատեցի	. . .	12
1430	Կոստանդին Հինգերորդ վահկացի	. . .	9
1439	Յովսէփ երրորդ Սփեյի	. . .	1
1440	Գրիգոր իններորդ Մուսապէկեան	. . .	1
1441	Կիրակոս վիրապցի	. . .	2
1443	Գրիգոր տասներորդ մակուեցի	. . .	18
1461	Զաքարիայ երկրորդ	. . .	1
1462	Արիստակէս երկրորդ	. . .	4
1466	Սարգիս երկրորդ	. . .	24
1490	Արիստակէս երրորդ	. . .	8
1498	Թադէոս առաջին	. . .	5
1503	Եղիշէ երկրորդ	. . .	12
1515	Զաքարիայ երրորդ	. . .	5
1520	Սարգիս երրորդ	. . .	16
1536	Գրիգոր մետաքսներորդ	. . .	5
1541	Ստեփաննոս Հինգերորդ սալմաստեցի	. . .	6
1547	Միքայէլ Սեբաստացի	. . .	9
1556	Բարսեղ երկրորդ	. . .	10

1569	Գրիգոր երկրտառաներորդ	42
1573	Ստեփաննոս վեցերորդ Աւօկացի	2
1575	Թադէոս երկրորդ	9
1584	Առաքել վաղարշապատացի	2
1586	Դաւիթ հինգերորդ	7
1593	Մեղրիսեղեկ դառնեցի	10
1603	Գրիգոր երեքտառաներորդ եղեսացի	3
1624	Սահակ չորրորդ դառնեցի	5
1629	Մովսէս երրորդ սիւնեցի	3
1633	Փիլիպպոս աղբակեցի	22
1655	Յակոբ չորրորդ Ջուղայեցի	25
1680	Եղիազար անթապեցի	9
1691	Նահապետ եղեսացի	14
1707	Աղէքսանդր առաջին Ջուղայեցի	8
1715	Աստուածատուր համադանցի	10
1726	Կարապետ երրորդ Ունեցի	3
1730	Աբրահամ երկրորդ մշեցի	4
1734	Աբրահամ երրորդ կրեաացի	2
1737	Ղազարոս ջահկեցի	11
1748	Պետրոս երկրորդ Անթապցի տառն ամիս	
1751	Մինաս ակնեցի	2
1754	Աղէքսանդր երկրորդ Կ. Պօլսեցի	2
1755	Սահակ հինգերորդ կեղեցի	4
1759	Յակոբ հինգերորդ շամախեցի	4
1763	Արմէն երեսնեցի	17
1780	Ղուկաս կարնեցի	20
1802	Դանիէլ պայազատեցի	26
1810	Եղիմ երեսնեցի	21
1851	Յովհաննէս ութերորդ կարրեցի	14
1845	Ներսէս հինգերորդ աշտարակեցի	13

1858 Մատթէոս Պօլսեցի, որ կայ և վարէ
 "Վաղաշունն" շնորհիւ Յիսուսի Փրկչին մերոյ :

Վերջինս երկու կաթողիկոսաց թիւն ար-
 տաբոյն է զաստիարդութեան հեղինակի, որք
 եղան 'ի կարգ և'ի չարունակութիւն կատարեալ :

Հայոց եկեղեցւոյն քաղաքոք, իշխանք
 պատրիկք եւ կիրապաղաք :

Յամի տեառն	Զամս
1 Աբգար Արշամեան	38
34 Անանէ Աբգարեան	4
38 Սանատրուկ	30
68 Երուանդ երկրորդ	20
88 Արտաշէս երկրորդ	44
129 Արտաւազդ երկրորդ	2
131 Տիրան առաջին	21
152 Տիգրան երկրորդ	42
194 Վաղարշ Տիգրանեան	20
214 Խոսրով առաջին	4
259 Միջոց պարապոյ	27
286 Տրդան Մեծ	57
344 Խոսրով երկրորդ	9
353 Տիրան երկրորդ	44
363 Արշակ երկրորդ	48
384 Պատմ Արշակունեան	9
384 Վարազդատ	3
386 Արշակ երկրորդ	2
386 Վաղարշակ երկրորդ	1
388 Խոսրով երկրորդ	5

392	Վ. Լամ Դանդուհ	24
415	Դանդուհ սարսիկ	5
422	Արտաշիր	6
428	Ջնջումն Արշակունի Թագաւորութեան Հայոց :	

Հայ իշխանք, պատրիկ Եւ. ալլք :

428	Վ. Լահան առաջին ամատունի. և Վարդան առաջին մամիկոնեան	49
442	Վասակ Սիւնի	40
481	Սահակ առաջին Բագրատունի	4
485	Վ. Լահան երկրորդ մամիկոնեան	26
511	Վարդ մամիկոնեան	4
518	Մաթէք Գնունի	30
571	Վարդան երկրորդ Փոքր	7
593	Սմբատ առաջին Բագրատունի	8
601	Դաւիթ սահառունի	24
625	Վարազ Տիրոյ՝ Բագրատունի	7
632	Դաւիթ վերստին	4
636	Թէոդորոս Ուշառնի	18
644	Սմբատ երկրորդ Բագրատունի	10
654	Համազասպ Մամիկոնեան	5
659	Գրիգոր մամիկոնեան	24
685	Աշոտ առաջին Բագրատունի	5
690	Ներսէհ կամսարահան	5
695	Սմբատ երրորդ Բագրատունի	9
743	Աշոտ երկրորդ Բագրատունի	45
760	Սահակ երկրորդ Բագրատունի	10
835	Բագրատ Բագրատունի	14

Բագրատունի բագաւորք :

859 Աշոտ առաջին	31
890 Մաբատ առաջին նահատակ	23
914 Աշոտ երկրորդ երկաթ	14
928 Աբաս Մաբատեան	24
952 Աշոտ երրորդ ողորմած	26
977 Մաբատ տիեզերակալ	15
989 Գագիկ առաջին	30
1020 Յովհաննէս կամ Մաբատ	20
1042 Գագիկ երկրորդ	38
1080 Վախճան բագրատունի թագաւորութեան մերոյ :	

Ռուբենեան իշխանք :

1080 Ռուբեն առաջին	15
1095 Կոստանդին առաջին	5
1100 Թորոս առաջին	25
1123 Լևոն առաջին	15
1144 Թորոս երկրորդ	24
1168 Թովմաս Պալլ	1
1169 Մէհ Ստեփանեան	5
1174 Ռուբեն երկրորդ	11
1185 Լևոն երկրորդ մեծ :	13

Ռուբենեան բագաւորք :

1198 Լևոն երկրորդ մեծ	21
1219 Զապէլ Դշխոյ	1
1220 Ֆելիպ Լատին	2
1244 Հեթում առաջին	15
1269 Լևոն երրորդ	20
1289 Հեթում երկրորդ	4
1293 Թորոս Լևոնեան	2

1296 Սմբատ Լևոնեան	2
1298 Կոստանդին երկրորդ	2
1300 Հեթում , երրորդ անգամ	5
1305 Լևոն չորրորդ	3
1308 Օշին Լևոնեան	12
1320 Լևոն հինգերորդ	22
1342 Կոստանդին երրորդ Լատին	1
1343 Գուխտոն Լատին	2
1345 Կոստանդին չորրորդ Լատին	18
1365 Լևոն վեցերորդ Լատին	14
1375 Գերութիւնն Լևոնի	

Զկնի գերութեան Լևոնի իսպառ բարձաւ թաղաւորութիւնն Հայոց . (այսպէս վարձատրին Հայք յարեալք 'ի լատինս) և եկեղեցին անկաւ ընդ տէրութեամբ մահմէտականաց մանաւանդ Պարսից . քանզի յամի Տեառն 1441 , աթոռն կաթուղիկոսական 'ի Սոյ փոխադրեցաւ յԷջմիածին , ուր արդէն ակրէր Թիւհան շահ արքայ Պարսից , որում յաջորդեցին և այլ Շահք կամ թագաւորք մինչև (յայժմեան) Ֆաթալի Շահ թագաւորն Պարսից . և յաւուրս սորա յամին 1827 , առաջին Նիկողայոս կայսրն Ռուսաց՝ էառ ի ձեռաց Պարսից զԷջմիածին և զբոլոր նահանգս Արարատեան . և այսպէս եկեղեցին Հայոց ընդ գլխոյն (այսինքն աթոռակալն և բուն Աթոռն Էջմիածին) յետ տառապելոյն 'ի ներքո բռնաւորութեան Պարսից զամս 452 (յամէն 1375—1827) կամօքն Աստուծոյ վերստին անկաւ ընդ քաղցր տնտեսութեամբ քրիստոնեայ թաղաւորի . յայդ սակս 'ի Էջարս թագաւորաց եկեղեցւոյ մերոյ , աստանօր եղեալ ինի կայսրն Ռուսաց Նիկողայոս առաջին Պողոսեան

Պատմություն, 1827 :

Հայոց եկեղեցւոյն ցահատակք , խոստովանողք ,
սուրբք , եւ սրբունիք Հայոց :

Յառաջին եւ յերկրորդ դարս :

34 Արգար Թաղաւոր մեք

37 Աղդէ եպիսկոպոս

49 Թաղէոս Առաքեալ, Սանդուխտ կոյս , և 3440
նահատակք ընդ նոսա :

68 Բարդուղիմէոս Առաքեալ, Ազոհի քոյր Սանատր-
կոյ , Տրեմարիոս Հաղարապետ , Լայլ բազումք ընդ
նոսա :

69 Յուդա, Թաղէոս , Եղիշէ, Ստաթէոս , Կումսի, և
այլ բազումք ընդ նոսա :

170 Ոսկեանք Հինգ Մարտիրոսք

120 Բաժումայ եպիսկոպոս

130 Սուքիասեանք 18 սուրբք :

Յերրորդ եւ 'ի չորրորդ դարս :

215 Մարտիրոսք , 'ի Խոսրովայ նահատակեալք

287 Աթենաթորոս պատանի

298 Եւատրատիոսեանք 5 Մարտիրոսք , և Աթանա-
զինէ եպիսկոպոս

304 Հռիփսիմեանք և Գայիանեանք 37 նահատակք

313 Վլասիոս եպիսկոպոս

317 Քառասուն մանկունք 'ի Սեբաստիոյ (18ին)

319 Քառասունհինգ վկայք , 'ի Նիկոպոլիս Հայոց

333 Գրիգոր Լուսաւորիչ

338 Արիստակէս Կաթողիկոս

341 Տրդատ Թագ . Աշխէն տիկին , Խոսրովագուխտ

342 Գրիգորիս Աղուանից կաթողիկոս

354 Ղաթիայ քահանայ

356 Վրթանէս կաթողիկոս

362 Յուսիկ կաթողիկոս

363 Ստեփաննոս Ուլնեցի

380 Խաղ և Մելիստոս եպիսկոպոսք

384 Ներսէս կաթողիկոս :

Ի հիմգ եւ 'ի վեցերորդ դարս :

440 Սահակ կաթողիկոս

441 Մեսրոպ վարդապետ

449 Աստվածանք զօրավարք՝ ընդ բազմաթիւ զօրաց

450—470 Թաթուլ, Վարդոս, Թովմաս, Աբրահամ,
Խորէն, և այլք

451 Վարդանանք 4036 Մարտիրոսօք

454 Ղանդեանք տառն վկայք

458 Շուշան Վարդանեան

463 Դիզափայտի 3870 վկայք

476 Գիւտ կաթողիկոս

477 Խաչիկ վարդապետ Հոգեւոնս

481 Եղիշ եպիսկոպոս պատմագիր

482 Սահակ մարգարան, Վասակ Մամիկոնեան,
Յաղղ սիւնի, և այլք

487 Յովհան Մանդակունի

490 Ղաւթի անյաղթ, Երիցակ, Աթաղ և Վահան

498 Մովսէս Խորենացի

533 Յիզսի Բուստ :

Ի Է . Ը . Բ . Է . տասներորդ դարս :

604 Սմբատ մարգարան բազրատունի

604 Եթն Խոտսհարակք, (յիննականայ վանս)

- 693 Դաւիթ Դունեցի
 706 Շուշան կամարական
 728 Յովհաննէս կաթողիկոս օձնեցի
 737 Վահան գողթնացի
 786 Սահակ և Համադասպ
 808 Սահակ և Յովսէփ Կարնեցիք
 853 Ատովմանք 7 զօրականք՝ Գէորգ Վէացի, Խոորով
 853 Ստեփաննոս Կոն, և Սմբատ սպարապետ
 889 Աշոտ Թադաւոր առաջին
 897 Մաշտոց կաթողիկոս
 914 Սմբատ Թադաւոր առաջին
 917 Դաւիթ և Գուրգէն
 977 Աշոտ Թադաւոր երրորդ :

Ի ծա . ժբ . ժգ եւ ժդ դարս :

- 1003 Գրիգոր Նարեկացի
 1012 Մակար եպիսկոպոս
 1016 Սիմէօն միայնակեաց
 1030 Պետրոս կաթողիկոս զեսաղարձ
 1030 Դաւիթ սքանչեւագործ
 1103 Գրիգոր կաթողիկոս վկայասէր
 1112 Գէորգ վարդապետ մեղրիկ
 1136 Գոհարինեանք չորք եղբարք
 1130 Թէոդորոս Սեբաստացի
 1163 Գրիգոր կաթողիկոս երրորդ
 1170 Գէորգ Աշեկայ
 1171 Գրիգոր և Յովսէփ Դունեցիք
 1173 Ներսէս Շնորհալի
 1185 Սարգիս Խաչենեցի
 1193 Ներսէս 1 ամբրոնացի

- 1200 Վարդենիկոյս
 1204 Թէոդորոս կեսարայի
 1223 Գրիգոր Յաղրակեան
 1251 Ստեփաննոս տարտամետայի
 1252 Յովնանէս Տառուղեցի
 1256 Ստեփաննոս վանահայր
 1262 Զալալ Էշխան
 1386 Միքայէլ վարդապետ , ընդ 38 արեղայից,
 1387 Ստեփան եպիսկոպոս ընդ 2 Արեղայից,
 1390 Աւագ Բաղիշեցի
 1391 Եղիսաբեթ արճիշեցի
 1396 Զաքարիա կաթողիկոս Աղթամարայ,
 1398 Թամար վկայուհի
 1399 Խոսրով դանձակեցի:
 Ի ժե. եւ ժգ. դարս :
 1403 Մելքիսէթ և Կարապետ
 1417 Սահակ Դաւրիժեցի
 1418 Յիմար վկայուհի
 1420 Վաղին և Զաքարիայ
 1421 Վարդան դատվանեցի
 1424 Թովմաս Պառլիկեցի
 1425 Գրիգոր Խալաթացի
 1428 Յակոբ վարդ. Յովսանանց և Ղազար բաղիշեցի
 1463 Յովնանէս Տարոնեցի
 1471 Ստեփաննոս բիւզանդացի
 1474 Դաւիթ Խարբերդացի
 1494 Թորով հռովմկայեցի , և Շնոհոր Բաբերդացի
 1517 Խաչատուր կողբացի
 1524 Կարապետ Սալաղիացի և Պառտիւ Ամաղեցի

- 1528 Թորոս Եղեռացի
 1533 Հայրնալեա , Թաղէոս , և Ոգծայ սերաստացիք
 1567 Պարոն Լոյս Կաֆացի
 1580 Մարգարէ Շահրիման ամբեցիք
 1592 Յովհաննէս եպիսկոպոս Կարնեցի :
 Ի ԺԷ . ԺԸ . Է . ԺԲ . դարս :
 1617 Անդրէաս քահանայ , Ագուլեցի
 1621 Գրիգոր Արփայեցի
 1640 Գալուստ քահանայ Երեւանցի
 1642 Նիկողայոս ամբեցի
 1652 Խաչատուր ամբեցի
 1655—56 Ալբուն՝ Աւետիք և Մխիթար վանեցիք
 1664 Պաղգասար եւդոկացի
 1676 Գրիգոր Տաթևացի
 1682 Գրիգոր Կարնեցի
 1691 Թամար կոյս գողթնացի
 1695 Նիկողայոս Պրուսացի
 1707 Կոմիտաս քահանայ բիւզանդացի
 1772 Յակոբ վարդապետ Բատականց
 1784 Յովսէփ բիւզանդացի
 1814 Թադաւոր կարնեցի՝ Ի Զմիռնիա :

Հայոց եկեղեցւոյն մատենագիրք՝ բարգմանիչք եւայլն

Յառաջին դարուն Քրիստոսի :

Թաղէոս առաքեալ կանոնադիր

Ղերուանայ եղեսացի պատմագիր

Յերկրորդ եւ յերրորդ դարսն :

Արիստոն Բելլացի պատմաբան

Ուլիպ Քուրմ Անուոյ , պատմագիր

Յովհոս Ափրիկանոս պատմագիր

Փիրմիլանոս եպիսկոպոս պատմադիր
Բերդեղան եղեսպցի պատմագիր :

Ի չորրորդ դարուն :

Գրիգոր լուսաւորիչ ճառագիր
Ագաթանգեղոս պատմաբան
Զենոն Գլակ պատմաբան
Յակոբ մծրնացի ճառագիր
Բուզանդ Փոտոս պատմաբան
Սահակ կաթողիկոս՝ Թարգմանիչ , Աստուածաբան :

Ի հինգերորդ դարու :

Մեսրոպ վարդապետ , Թարգման , քերթող ևայլն
Եղնիկ կողրացի Աստուածաբան
Կորիւն սքանչելի Աստուածաբան
Եղիշէ պատմաբան Թարգմանիչ
Մամրէ վերձանող ճառագիր
Դաւիթ տնյազթ փիլիսոփայ
Ղազար Պարիեցի պատմագիր
Մովսէս Խորենացի պատմաբան , քերթող , երգահան ,
Թարգմանիչ ևայլն .

Յովհան մանգակունի Աստուածաբան
Խոսրով պատմիչ վարուց սրբոյն Սահակայ :

Ի վեց եւ եօթներորդ դարուն :

Թէոդորոս Քոթենաւոր Աստուածաբան
Անանիայ Շիրակացի պատմագիր , աստղաբուշխ
տումարագիր ևայլն

Յովհան Մամիկոնեան պատմաբան

Բարսեղ Ճոն մեկնիչ

Աէբէոս եպիսկոպոս պատմագիր

Յովհան մայրավանեցի ճառագիր

Մովսէս սիւնեցի , հռետոր

Դաւիթ քաղրեանդացի , փիլիսոփայ

Գրիգոր Արշարունի մեկնիչ

Սահակ կաթողիկոս բանաստեղծ :

Յուսէրորդ եւ յիններորդ դարս :

Յովհան օճնեցի , Ստուռածաբան , կանոնադիր և ոյլն

Ուխտանէս Եպիսկոպոս պատմաբան

Սամուէլ կամրջաճորեցի , տօնադիր

Համամ արեւելցի , մեկնաբան

Շապուհ բաղրատունի պատմադիր

Յովհան բաղրատունի մեկնաբան

Զաքարիայ կաթողիկոս Աստուածախօս

Ղևոնդ վարդապետ պատմադիր

Ի տասներորդ դարու :

Մովսէս կնդկանտուացի , պատմաբան

Յովհաննէս կաթողիկոս պատմադիր

Ստեփաննոս աստղիկ պատմաբան

Խոսրով Աճաւացի մեկնաբան

Գրիգոր Նարեկացի , աղօթադիր և մեկնիչ

Անանիայ Նարեկացի Աստուածաբան

Մեսրոպէ երէց պատմադիր :

Ի մետառաներորդ դարու :

Գրիգոր Մաղխատրոս , զերթող ճառագիր և ոյլն

Անանիայ Սանահեցի մեկնաբան

Սարգիս Սեանացի ճառագիր

Տիգրան Պաշլաւունի պատմադիր

Արիստակէս Լաստիվերտացի պատմադիր

Յովհաննէս Կողեւոն պատմաբան

Յովհաննէս Տարոնեցի պատմաբան :

Յերկոտասներորդ դարու :

Ներսէս Շնորհալի , Աստուածաբան , մեկնիչ , երգական ,

2043
39

Թարգմանիչ , բերթող ևայլն
 Ներսէս Լամրոնացի , մեկնիչ , թարգման ևայլն
 Սարգիս վարդապետ , մեկնիչ թղթոց կաթողիկեաց
 Իգնատիոս վարդապետ , մեկնիչ Ղուկասու
 Սամուէլ Անեցի պատմագիր
 Մխիթար քօշ առակախօս , ճառագիր
 Խաչատուր Տալոնեցի գանձապան
 Գրիգոր սկեռացի ճառագիր
 Գէորգ սկեռացի մեկնարան
 Արիստակէս գրիչ , բերթող , բերական
 Մատթէոս Ուռնայեցի պատմագիր
 Յովհաննէս վարդապետ , սարկաւազ , տաղտապ ,
 տումարագիր , պատմարան ևայլն

Պօղոս Տարոնեցի Աստուածարան ևայլն :

Յերէքտասաներորդ դարու :

Յովհաննէս վարդապետ , վանական , Աստուածարան
 Վարդան բարձրբերդացի պատմագիր
 Կիրակոս գանձակեցի պատմարան
 Մխիթար սկեռացի Աստուածարան
 Մաղսքիայ արեղայ պատմագիր
 Վահրամ քաբունի պատմարան
 Յովհաննէս վարդապետ եղնկացի , տաղտապ , բերթող
 Զաքարիայ ծործորեցի պատմագիր
 Մխիթար այրի՝ վանեցի պատմագիր
 Յովհաննէս գանձակեցի տօնագիր :

Ի ժղ . Էս'ի ժե . դարս :

Յովհան Սրտոնեցի ճառագիր
 Գրիգոր Տաթևացի Աստուածարան
 Հեթում Կիւրիքի պատմարան

Գրիգոր Շիրինց ճտռաղիր

Սմբատ սպարապետ պատմաղիր

Առաքել Սիննեցի ճառաղիր, տաղասաց,

Յակոբ Ղրիմեցի

Կիրակոս Եզնկացի

Թովմայ Մեծոփեցի պատմաբան

Առաքել Բաղիշեցի

Ամիր Տովաթ Ամասեացի բժիշկ

Յովհաննէս Թուլկուրանցի

Աստուածաբան Յովսէփնանց :

Ի ժգ. եւ ՚ի ժհ. դարս :

Թադէոս Սեբաստացի

Յովհաննէս ծարեցի պատմաղիր

Ղուկաս Կեղեցի տումարաղիր

Յովհան Առաքել պատմաղիր

Մկրտիչ Նաղաշ

Բարսեղ Բաղիշեցի

Գրիգոր Բաբերդացի

Ներսէս Մոկացի

Սիմէօն Զուղայեցի քերական

Ստեփաննոս Ղեկացի թարգմանիչ

Առաքել Դաւրիթեցի պատմաղիր

Ղուկաս Վանանդեցի թարգմանիչ

Երեմիայ Քեօմիւրճեան

Պալուստ Կայծակն

Մինաս Համէեցի

Յարութիւն Բլազանդացի

Ի ժը. դարս :

Հաննա Երուսաղէմացի պատմաղիր

Աղէքսանդր Զուգայեցի
 Գէորգ Մեկլայիմ Աստուածարան
 Մաղաքիայ բիւզանդացի
 Աղէքսանդր վիզանդացի
 Յակոբ Նալեան Աստուածարան
 Պաղտատար Կեսարացի բերական
 Ղազար Զահկեցի Աստուածարան
 Գէորգ բիւզանդացի Թարգմանիչ
 Պետրոս Ղափանցի տաղասաց
 Մեսրոպ բիւզանդացի բերական
 Աբրահամ կերատացի պատմադիր
 Սիմէօն Երևանցի
 Պետրոս Բերդումեան Աստուածարան
 Զաքարիայ սարկաւազ պատմադիր
 Պետրոս Քալանթարեան բժիշկ :

Հայոց եկեղեցւոյն ժողովք կամ սինոդոսք :

Յամի Տէպոյն

- 325 Ի վաղարչապատ կամ յԵմիածին պռաջին ժո-
ղով վասն ընդունելոյ գծողով և զկանոնս Նիկիոյ
 365 ՅԱշտիշատ ժողով առաջին՝ վասն բարեկարգելոյ
զկեղեցականսն և զաշխարհականսն
 366 Ի վաղարչապատ երկրորդ՝ վասն անկախութեան
կաթողիկոսաց մերոց յեպիսկոպոսաց Կեսարիոյ
 402 Ի վաղարչապատ կամ յԵմիածին երրորդ՝ վասն
գիւտի հայկական գրոց
 426 Ի վաղարչապատ չորրորդ՝ վասն բարեկարգու-
թեան եկեղեցականաց
 452 ՅԱշտիշատ երկրորդ՝ առ կանոնադրելոյ գծող-

- 435 փուրդն և յընդունելոյ զժողովն Եփեսոսի
 Թէոդոսի մոպսուէստացւոյ և զրեցաւ նամակ
 առ Պրոկղ Պատրիարք Յունաց
 447 Ի Շահապիւման առաջին ժողով՝ ուր եղան կա-
 նոնք տուգանաց վասն օրինազանցից
 450 ՅԱրտաշատ և Շահապիւման երկրորդ՝ ի պատճառս
 պաշտպանելոյ զսուրբ հաւատս ընդդէմ հպլածա-
 նաց Պարսից
 452 Ի Դուին առաջին՝ վասն ընտրութեան կաթողի-
 կոսի , և փոխելոյ զաթոռն կաթողիկոսական
 յԵջմիածնէ ՚ի Դուին քաղաք
 491 Ի Վազարշապատ կամ Եջմիածին ժողով հին-
 գերորդ , ուր հերքեցան Բարձուսմա և այլ Նիստո-
 րականք , և քննեցաւ հրովարտակն Զննոնի կայ-
 սեր և ժողովն Քաղկեդոնի
 527 Ի Դուին երկրորդ՝ վասն բարեկարգելոյ զժողո-
 վուրդն Քրիստոսի
 551 Ի Դուին երրորդ՝ ուր սահմանեցաւ նոր տօմար
 և թուական Հայոց
 596 Ի Դուին չորրորդ ժողով՝ վասն Ելւրիոնի կա-
 թողիկոսին Վրաց
 629 Ի Կարին վասն բանի ժողովոյն Քաղկեդոնի
 645 Ի Դուին հինգերորդ՝ վասն բարեկարգելոյ զեկե-
 ղեցականս և զաշխարհականս
 648 Ի Դուին վեցերորդ՝ ՚ի քննել զժողովն Քաղկեդոնի
 651 Ի Մանազկիրտ առաջին ժողով՝ հոկառակ քաղ-
 կեդոնականաց
 709 Ի Պարտուս առաջին՝ վասն ընտրութեան կաթո-

- ղիկոսին Աղուանից , և վասն կանոնաց ինչ
- 719 Ի Դուին եօթներորդ' ուր եղան 32 կանոնք վասն
բարեկարգութեան եկեղեցւոյ
- 726 Ի Մանազկերտ երկրորդ' ՚ի մերժել զմոլորութիւն
յուլիանիտաց
- 768 Ի Պարտաւ երկրորդ' ուր եղան 24 կանոնք վասն
բարեկարգութեան եկեղեցւոյ
- 841 Յերնջակ վասն քննութեան վարուց Յովհաննու
կաթուղիկոսին
- 854 Ի Շիրակաւան առաջին' վասն ընտրելոյ զոր կա-
թուղիկոս , յոր ընտրեցաւ Զաքարիայ կոտայիցի
- 862 Ի Շիրակաւան երկրորդ' վասն քննութեան Հա-
ւատոյ և ժողովոյն Քաղկեդոնի
- 970 ՅԱնի քաղաք Շիրակայ առաջին' վասն քննելոյ
զվարս Վահանայ կաթուղիկոսի
- 972 ՅԱնի երկրորդ ժողով' ուր ընտրեցաւ Խաչիկ ՚ի
կաթուղիկոսութիւն
- 1002 Ի Հարբ գաւառի երկիցս' ընդդէմ Թոնդրակեցի
աղանդաւորաց
- 1036 ՅԱնի երրորդ' վասն քննութեան վարուց Դէոս-
կորոս կաթուղիկոսի
- 1051 Ի Հարբ գաւառի երրորդ' ընդդէմ Թոնդրակեցւոյ
- 1072 Ի սեաւ լեառն առաջին ժողով' վասն ընկենելոյ
զԳէորդ կաթուղիկոս
- 1114 Ի Սեաւ Լեառն երկրորդ' ուր մերժեցաւ Դաւիթ
կաթուղիկոս Աղթամարայ
- 1165 Ի Հոռմկայ առաջին' ուր ընտրեցաւ Ներսէս
Շնորհալի ՚ի կաթուղիկոսութիւն
- 1178 Ի Հոռմկայ երկրորդ' վասն նամակի մեարտաւոյ

տայն Յունաց

- 4179 Ի Հատկեայ երրորդ ժողով՝ վասն միաբանութեան Հայոց ընդ Յունաց
- 4204 Ի Սիա առաջին ժողով՝ ուր սահմանեցան 8 եկեղեցական կանոնք
- 4205 Ի Լառի՝ վասն սլահելոյ գլխեալ 8 կանոնս Սոյ ժողովոյն
- 4207 ՅԱՆԻ չորրորդ վասն նոյն կանոնաց ժողովոյն Սոյ
- 4243 Ի Սիա երկրորդ՝ ուր եղան 25 կանոնք վասն եկեղեցականաց
- 4251 Ի Սիա երրորդ՝ վասն բղխման Հոգւոյն սրբոյ
- 4252 Ի Զագաւմանս
- 4275 Ի Հաղբաղ
- 4292 Ի Սիա չորրորդ՝ վասն ծուղատակի
- 4294 Ի Սիւնիս
- 4296 Ի Գետալին
- 4307 Ի Սիա հինգերորդ՝ վասն հաւատոյ և ծխից
- 4309 Ի Սիա վեցերորդ
- 4316 ՅԱՏԱՆԱ վասն ծխից և հաւատոյ
- 4342 Ի Սիա հոթներորդ ժողով՝ վասն պատասխանելոյ նամակի Պապին
- 4361 Ի Սիա ութներորդ՝ վասն խառնելոյ զՋուր Ի սուրբ բաժակն
- 4441 ՅԵՋՄԻԱԾԻՆ վեցերորդ՝ ուր փոխադրեցաւ կաթ ուղղիկոսութիւնն
- 4603 ՅԵՋՄԻԱԾԻՆ հոթներորդ՝ վասն ընտրութեան նոր կաթ ուղղիկոսի
- 4629 ՅԵՋՄԻԱԾԻՆ ութերորդ՝ վասն ընտրելոյ զնոր կաթ ուղղիկոս

- 1651 Ներուանդէմ, Կոր եղան 12 կանանք վասն ուղ-
շութեան եկեղեցականաց
- 1655 յԵմիածին ըններորդ՝ վասն ընտրութեան նոր
կաթուղիկոսի
- 1707 յԵմիածին տասներորդ՝ վասն նոյն իրի
- 1726 Ի Կ. Պօլիս առաջին ժողով՝ ուր ընտրեցաւ
Կարապետ կաթուղիկոս
- 1753 Ի Կ. Պօլիս երկրորդ՝ վասն ընտրութեան նոր
կաթուղիկոսի
- 1763 յԵմիածին ժա. վասն ընտրելոյ զնոր կաթուղ:
- 1801 Ի Կ. Պօլիս բազում անգամ՝ ուր ընտրեցաւ
Պանիէլ կաթուղիկոս
- 1820 Ի Կ. Պօլիս՝ վասն միաբանելոյ զբաժանեալ Հայս
- 1831 յԵմիածին ժբ. վասն ընտրութեան նոր կաթու.
- 1842 յԵմիածին ժգ. ուր ընտրեցաւ Ներսէս 'ի կա-
թուղիկոսութիւն
- 1858 ևս վասն օծման զՄատթէոս 'ի կաթուղիկոսու-
թիւն :
- Վերջին երկուքն՝ արտաքոյ դասակարգութեան
հեղինակին եղան, վասն ոչ կորուսանելոյ զկարգ:

Հայոց եկեղեցւոյն հալածիւք, ուրացողք՝ բաժանեալք:
Յամի տետռն

- 35 Անանէ և Սանատրուկ Թազաւորք հալածիւք
- 107 Արտաւադդ արքայորդի ; նահատակիչ Ոսկեանց
- 150 Բառահլա նահատակող Սուքիասեանց
- 215 Խոսրով Թազաւոր նահատակող Քրիստոնէից
- 287 Տրդատ Թազաւոր՝ հալածող և նահատակիչ
- 315 Արևորդի Հայք՝ 'ի Միջագետս և այլ ուր

- 320 Դապուհ արքայ Պարսից հալածող Հայոց զամն 70
 381 Մեհրուժան , վասակ , և այլ ուրացող հալածիչք
 428 Հակառակաթոռ կաթուղիկոսք , Սուրմակ Բերի-
 շոյ , և Դմուէլ զամն 9 :
 430 Հեթանոսավիտ Հայք՝ ՚ի Գողթան և՛ ՚ի Գաղղման
 և այլուր :
 440 Երկրորդ Հաղկերս թագաւոր Պարսից հալածող
 Հայոց զամն 17 :
 450—500 վասակ Սիւնի , վարազվազան , Գաղիշոյ ,
 Գղիհոն Սիւնի և այլ ուրացող հալածիչք ,
 560 Յուլիանեան հայ աղանդաւորք ՚ի զանազան տեղիս
 590 Նեստորական Հայք ոմանք , որք և զգիրս ինչ
 թարգմանեցին յԱսորոց ՚ի հայս :
 600 Յովհաննէս երրորդ՝ հակառակաթոռ կաթուղիկոս
 զամն 16 :
 650 Սարգիս՝ աշակերտ Յովհաննու մայրաւանկեւոյ :
 645 Արևորդի Հայք բազմացեալք :

Յունադուան Հայք կամ Հայնոռոմք յերկիրս
 Յունաց . որոց շատաւիդք կան մինչեւ ցայսօր ՚ի
 փոքր Հայաստան :

- 680 Պաւլիկեան Հայ աղանդաւորք ՚ի զանազան տեղիս
 788 Ստեփաննոս առաջին՝ կաշառնտիր կաթուղիկոս
 ՚ի Ղուին :
 850—1080 Սմբատ Աբարսայ՝ հեղինակ Թոնդրակեց-
 շոյ , յորս յիշին Դաւիթ , Թորոս , Անանի ,
 Սարգիս , Կիւրեղ , Նահապետ , Սահակ , Յով-
 սէփ , Յեսու , Ղազար , Յակոբ , Կոնծիկ , վրդէս ,
 Մովսէս , Գրիգոր , Տրիտուր , և այլք :
 850 Բուշայ սատրիկան հալածող Հայոց զամն 5 :

- 902 Յուսուէի ոստիկան հալածող Հայոց զան 20
- 940 Յակոր և Խոսրով հերձեալ եպիսկոպոս Սիւնեայ
- 1035 Դէոսկորոս հակառակաթու կաթուղիկոս յԱնի
զամա 2 :
- 1071 Գէորգ Լոռեցի անարժան կաթուղիկոս 'ի Թաւ
Բլուր զամա 2 :
- 1073 Սարգիս հակառակաթու կաթուղիկոս 'ի Հոնի
զամա 14 :
- 1077 Թէոդորոս հակառակաթու կաթուղիկոս 'ի Մա-
րաշ զամաս վեց :
- 1115 Դաւիթ հակառակաթու կաթուղիկոս յԱղթա-
մար , որում յաջորդեն ևայլք մինչև ցայսօր :
- 1170 Արևորդի հայք նուաղեալք :
- 1180 Բարսեղ հակառակաթու կաթուղիկոս յԱնի ,
զամա 23 :
- 1203 Անանիա հակառակաթու կաթուղիկոս 'ի Սե-
բաստիա զամա 4 :
- 1287 Կոստանդին կատուկեցի առաջին ծիսաւորն լա-
տինացեալ կաթուղիկոս 'ի Սիւս :
- 1294 Գրիգոր անաւարդեցի ծիսաւորն լատինացեալ
կաթուղիկոս :
- 1327 Յակոր սեւցի ծիսաւորն լատինացեալ կաթուղիկոս
- 1330 Լատինահայ ունիթոսք 'ի Հայաստան և այլուր ,
որ յետ իրր 150 ամաց չբացան :
- 1350 Հայհոռութի 'ի զանադան տեղիս բազմացեալք :
- 1380 Լանկ Թեմուր հալածիչ Հայոց զամա 25 :
- 1415 Իսկանդար բռնաւոր հալածիչ Հայոց զամա 20 :
- 1459 Յովսէփ սեւցի անարժան կաթուղիկոս :
- 1442 Գրիգոր Մուսապեկեանց ապստամբ կաթուղիկոս

- 'ի Սէա , որոյ յաջորդք տիրեն մինչև ցայսօր :
- 4603 Շահ Աբաս առաջին՝ հալածող հաւատոյ Հայոց
զման 25 (և դերիչ հին Զուղայեցւոյ յԱրազ, այն
է Ապահան նոր Զուղայ) :
- 4630 Նիկոլ հերձեալ եպիսկոպոս Խլովու , որում
յաջորդեն ևայլք մինչ ցայսօր :
- 4644 Եղիազար հակառակաթու կաթողիկոս յԵրու-
սաղէմ զման 18 :
- 4700 Սկիզբն բաժանման այժմեան լատինահայոց 'ի
հաւատոյ և յեկեղեցւոյ մերմէ :
- 4747 Մխիթար վարդապետ սերաստացի , որ բաժան-
եալ 'ի հաւատոյ մերմէ , սահմանէ 'ի Վենետիկ
զվանս կրօնաւորաց և լատինադաւան Հայոց . ու-
րում մինչև ցայսօր յաջորդեն և այլ վանահարք :
- 4723 Աբրահամ վարդապետ առաջնորդ Տրապիզոնի ,
որ հերձեալ յեկեղեցւոյ մերմէ երթայ սահմանէ
'ի լեւան զվանս կրօնաւորաց , և յիտ ամաց ինչ
հրամանաւ Պապին Հռովմայ կարգի կաթողիկոս
լատինացեալ Հայոց, որում և այլք յաջորդեն անդ
մինչև ցայսօր նովին բաժանմամբ :
- 1801 Դաւիթ լոռեցի բռնաւոր կաթողիկոս յԵջմիածին
զման 6 :

Արժանայիշատակ անձինք , գործք , դիպուածք ,
շինուածք եւայլն :

Յամի տեսուն

¹ Զորրորդ ամ ծննդեան Բրիտանի : Առաջին տարի
սովորական ամաց Տեառն : Վ եղբորդ տարի
թագաւորութեան Աբգարու 'ի Մծրին : Երրորդ
ամ թագաւորութեան Տիգրանայ կրտսերոյ 'ի Վե-

րին Հայաստանի :

2 Արգար զնայ 'ի Հռովմ', և սլառուեալ 'ի Կոյսերէ՝
յետ երկց ամայ գառնայ 'ի Սճրին :

3 Ասրաամ Արծրունի թագաւորէ 'ի Վերին Հայս
զամս 14 :

14 Արգար նորոգէ զԵդեսիայ , և անդր փոխէ զա-
թոռ իւր և զդիւանն զամս 18 :

18 Զենոն Արտաշէշ թագաւորէ 'ի Վերին Հայս , 17

29 Արգար գրէ նամակ առ Յիսուս Տէր և հրաւիրէ
զնա գալ առ ինքն : Յիսուս Քրիստոս զնամակ ,
զպատկեր և խոստումն իւր առաքէ առ Արգար , և
ինքն գոլով հիմն և հիմնադիրն ամենայն եկեղեց-
եայ՝ ինքնին արկանէ զառաջին հիմն եկեղեցւոյ
իւրոյ յազգս Հայոց :

30 Թովմաս Առաքեալ մին յ'2ից , լինի հիմնադիր
Հայաստան եկեղեցւոյ , նախ գրելով նամակ 'ի բե-
րանոյ Քրիստոսի առ Արգար . երկրորդ՝ առաքելով
զհղրայրն իւր զԹադէոս յԵդեսիա առ 'ի լուսա-
ւորել զազգ մեր , և երրորդ յետ նահատակու-
թեանն գալով ընդ սուրբն խարաց իւրոց 'ի հինգ
դարուն 'ի Հայաստան , և բնակելով նախ յԱղձնիս
'ի Պալիվանս , և ապա 'ի Ոչտունի մօտ 'ի գեօղն
Պարծիս . ուր Արծրունի իշխանք մեր շինեն զմե-
նաստան , որ և կայ մինչև ցայսօր առ ծովուն Աղ-
թամարայ , Թովմայի առաքելոյ վանք կոչեցեալ :

31 Թադէոս Առաքեալ գայ յԵդեսիոյ ընդ իւր բերե-
լով զգեղարդն կողին Քրիստոսի , մկրտէ զԱրգար
և զայլ բազումս , ձեռնադրէ եպիսկոպոս զԱդգէ-
Զարաբիայ , և զԹէոփիլոս՝ ընդ յոլով քահանայից ,
քարոզէ 'ի մեծ և 'ի փոքրն Հայաստան , աշակերտէ

- զՍուքիասեանս , զՍանդուխտ կոյս , և զայլ բա-
 զումս և յետ հիմնելոյ և հովուելոյ զեկեղեցի Հայոց
 զամս 19, բազում բնկերօք նահատակի 'ի Շաւար-
 շան յԱրցախ գաւառի յամի Տեառն 50 : Արծաթ-
 ասպատ գլուխ և աջ Թաղէոսի և սուրբ գեղարդն
 Քրիստոսի մինչև ցոյսօր պահին 'ի սբ Եջմիածին :
- 33 Սիմոն կանանայի' մի յ12ից յետ շրջելոյն յարե-
 մուսս գայ 'ի Հայաստան քարոզէ 'ի բազում տե-
 դիս , և նահատակեալ Թաղի 'ի գաւառին Ուտուն-
 եայ մօտ 'ի քաղաքն Ուռաթայ . որ կայր 'ի Թի-
 կանց Որմի քաղաքին :
- 41 Ի սրբոց Ոսկեանց և 'ի Սուքեպսեանց սահմանի
 յազգիս՝ անգրապարտեան կեանք . զոր ապա յան-
 ձին բերեն և բազումք 'ի Հայոց :
- 50 Ելիշէ աշակերտ Թաղէոսի՝ եպիսկոպոս ձեռնա-
 դրեպլ յԵրդուաղէմ գոյ և քարոզէ 'ի վերին Հայ-
 աստան և յԱղբաճա , շինէ զեկեղեցիս՝ ձեռնադրէ
 զբահանայս և զեպիսկոպոսս , ապա քարկոծմամբ
 կատարեալ յԱրցախ գաւառի 'ի Ղաշտուն քա-
 րունի , Թաղի 'ի գեօղն Գիս 'ի տեղւոջն որ կոչէր
 Հոմէնք . որ յետ ժամանակաց 'ի յայտնիլն սուրբ
 նշխարացս շինի եկեղեցի , և ապա վանք հռչա-
 կաւոր , որ կայ մինչև ցոյսօր 'ի Ղարապաղ մօտ
 յայժմեան Նուխի քաղաքն 'ի գեօղն Գիս կամ Քիշ-
 կոչեցեալ , ուր և պահի արծաթապատ Աջ սրբոյն :
- 60 Ստաթէոս աշակերտ Թաղէոսի՝ եպիսկոպոս ձեռ-
 նադրեալ քարոզէ 'ի մեծն Հայաստան , լուսաւորէ
 զբազումք , և նահատակեալ Թաղի 'ի Բաղդ գաւա-
 ռի Սիւնեայ , և 'ի վերայ նշխարացն շինի վանք
 Տաթեայ , որ կայ մինչ ցոյսօր :

62 Բարդուղիմէոս Առաքեալ մին յ12ից դայ 'ի Հայ-
աստան՝ բերեալ զպատկեր Աստուածամօրն , քա-
րողէ զման 4 'ի Ս'նիս 'ի Հեր ե Զարեանդ Լայլն ,
ձեռնադրէ զքահանայս ե զԿումնի՝ եպիսկոպոս 'ի
Գողթան , շինէ զեկեղեցիս 'ի Վանանդ ե յՈրդ-
վատ ե զՀոգեաց վանս մօտ 'ի Կանդուար յԱնձու-
ռացիս , ուր հանգուցեալ զպատկեր Աստուած-
ածնին՝ հաւարէ զկուսան կանայս ե զքահանայս ,
ապա երթոյ 'ի յԱրեւանոս քաղաք , դարձուցանէ
զբոյր ե զհաղարասիս Սանատրիոյ ե զայլ յո-
լովս , ե ընդ նոսա նահատակի 'ի Բարմ՝ կոչեցեալ
տեղւոջ , ուր յետ 'ի վերայ նշխարաց շինի եկե-
ղեցի ե վանք , որ ե կայ մինչև ցայսօր յԱղբակ
'ի Ճուլամերկ զաւառի փաշայութեան Վան քա-
ղաքի . իսկ արծաթապատ աջ սրբոյն կայ ե այժմ՝
յիջմիածին :

65 Յուդա Թադէոս կամ Ղէրէոս մին յ12ից քարողէ
'ի Միջագետս ե 'ի մեծն Հայս , հանդիպի Բարդու-
ղիմէոսի 'ի տեղւոջն Օթեաց խաչ , ապա յՈրմի
քաղաքի Ոչտունեաց նահատակեալ թաղի :

117 Տասն հազար զինուորք Հայոց 'ի խաչի բեւե-
ռալ վասն հառառոց նահատակին 'ի լեառն Ա-
րարատ կամ Մասիս , որպէս պատմէ Յայմառ-
ուրբն լատինաց 'ի 22 Յունիսի :

151 Իշխանք Սիւնեաց շինեն զԹանահատի վանս 'ի
Վայոյ՝ ձոր . որոյ վանահայր կարգի Մխիթար-
ոմն վարդապետ :

197 Վաղարշ թագաւոր շինէ զքաղաքն Վաղարշա-
պատ ե անդ փոխէ զաթոռն :

253 Խոսրով շինէ զքաղաքն Ղաւրէժ :

- [257 Ծնանի Գրիգոր] ռաաւորիչ, զոր յամին 286 չար-
չարէ Տրդատ և ընկենու 'ի խորվիրապ' Ստա-
շատու :
- 302 Սուրբ Գրիգոր ձեռնադրի կաթուղիկոս , միրտէ
դՏրդատ և բոլոր ազգս Հայոց : ձեռնադրէ զէ-
պիսկոպոս և զքահանայս , սահմանէ զծէսս՝ զտօնս ,
և զայլ սրբազան արարողութիւնս եկեղեցւոյ ,
չինէ զսուրբ Էջմիածին (որ լինի աթոռ կաթու-
ղիկոսաց զամս 450) և զվանորայս Հովսիսիմեանց ,
Գայիանեանց , Գլսկոյ , և այլ անթիւս և այլն ,
և այլն , և 'ի միանձանց ընդ իւր բերելոց սահմանէ
յաշգս զբովանդակ կրօնաւորութիւն , զոր ապա
յանձն առին և անհամարբ 'ի Հայոց մինչև ցայ-
սօր : Անթիւ ձեռադիր մատեանք հնութեանց կո-
րչնչին ընդ մեհենաց կոոյ :
- 325 Սաաչին տիեզերական ժողով 'ի Նիկիայ , ուր
գտանի և Արիստակէս կաթուղիկոս , և բերէ ըզ-
սահմանս և զկանոնս 'ի Հայս :
- 558 Գրիգորիս որդի Վրթանիսի կարգի կաթուղիկոս
Հայոց Աղուանից , որում յաջորդեն և այլք միշտ
ձեռնադրեալք 'ի հայրապետաց մերոց , բայց այդ
կաթուղիկոսութիւն Աղուանից զաղարեալ յամին
1819 , ինօնեցաւ 'ի Մետրապօլիտութիւն :
- 340 Վրթանէս կաթուղիկոս 'ի Մակար Պատրիարքէն
Երուսաղէմայ առեալ զսուրբ ծէսս և արարողու-
թիւնս մուծանէ յեկեղեցի մեր :
- 348 Խոորով շինէ դՊաւին , և անդ ինօնէ զաթոռն :
- 360 Մելիտոս Հայ եպիսկոպոս Սեբաստիոյ՝ նստի պատ-
րիարք Յունաց յԱնտիոք :
- 367 Կարգին չորբ Մետրապօլիտք Հայոց 'ի Սերաս-
տիս՝ 'ի Մելիտինէ՝ 'ի Նիրկերոս և ապա 'ի Սիւնիս :

381 Երկրորդ տիեզերական ժողով 'ի Կ . Պօլիս , ուր
գտաւ և մեծն Ներսէս և բերեալ զսահմանս և կա-
նոնս նորս՝ զարդարէ զեկեղեցի մեր : Ուրացողն
Մէհրուժան այրէ զամենայն Յոյն և Ասորի մատ-
եանս 'ի Հնչյաստան գտեալս :

390 Գառնիկ ճգնաւոր գտանէ զմարմին սուրբ Լու-
սուորչի : զոր հանգուցանեն 'ի Թերդան , բայց
արծաթնալուստ Աջ սրբոյն համբուրի մինչև ցայսօր
յԵւմիածին :

406 Ատտիկոս Հայ սերնատացի նստի Պատրիարդ
Յունաց 'ի Կ . Պօլիս զամս 12 : Սուրբ Մեսրոպ
գտանէ զյատուկ գիրս Հայոց . որով Աստուածա-
շունչն ևսյլանիւ մատենաբ սորբ հարց' Թարգ-
մանին 'ի Հայ լեզու : սրայծառանան եկեղեցիս և
դպրոցք , սահմանին Մաշտոց' Ժամագիրք , Շա-
րական , Տօնացոյց ևայլն :

428 Արշակունի Թաղաւորութիւն Հայոց՝ տեւալ զամս
580 սարսի տատանօր , և տիրեն կուսակալք 'ի
Հայոց և յայլ ազգանց :

431 Երրորդ տիեզերական ժողով յԵփեսոս , զորոյ
զկանոնն և զսահման տշակերտք Թարգմանչաց
բերեն առ ոտերք և Մահակն մեր :

433 Սուրբն Սահակ ժողովով հերբեալ զազանս՝ Նեստու-
րականաց , զրէ զԹուղթ հաղորդակցութեան առ
Պրով Գառնիարդ Յունաց :

451 Զերրորդ տիեզերական ժողով 'ի Քաղկեդոն , ուր
ոչ կարացին գնալ Հայրապետք Հայոց , վասն
սխտեարարմին Վարդանանց :

452 Աթոռն կաթողիկոսական յԵւմիածնէ փոխադրի
'ի Դուին , ուր մնաց զամս 472 , այսինքն ցամ :

Տեւոն 924 :

- 489 Գտանին նշխարք Եղիշի Առաքելոյն , և Գրիշորի Աղուանից կաթուղիկոսի :
- 491 Բարկէն կաթուղիկոս ժողով գումարեալ յԵջմիածին , նախ առաջին հերքէ զչորրորդ ժողով տիեզերական՝ համարելով զայն Նետտրամիտ :
- 507 Վահան Մամկոնեան 'ի հիմանց նորոգէ զեկեղեցին և զվանա Եջմիածնի . ուր կարգէ Վանահայր Գլազար Փարսեցի :
- 527 Ներսէս կաթուղիկոս 'ի ժողովն Յունաց , երկրորդ անգամ հերքէ զչորրորդ ժողովն տիեզերական , համարելով զայն Նետտրական :
- 552 Կիրակոս ճգնաւոր գտանէ զնշխարս Թաղէոսի Առաքելոյն և Սանդխտոյ կուսին , յորոց վերայ չինէ եկեղեցի և վանք :
- 539 յԵղեոխայ յայտնի պատկերն Քրիստոսի առ Աբգար . որ ապա յամին 546 փոխադրի 'ի Կ . Պօլիս , ուր յետ ժամանակաց անտի ևս փոխի 'ի Հռոմ , ուր և կայ , որպէս ասի , մինչ և ցայսօր :
- 552 Աթանաս Տարոնեցի , հրամանաւ Մովսէս կաթուղիկոսի , յօրինէ զնոր տոմար , և սկսանի նոր թուական Հայոց :
- 555 Հինգերորդ տիեզերական ժողով 'ի Կ . Պօլիս . յորում եպիսկոպոսք Հայոց միաբանին հաւատով ընդ Յոյն :
- 582 Մօրիկ՝ այսինքն Մաւրիցիոս Հայ Օշականեցի , նախ առաջին հայադգի կայսր Յունաց 'ի Պօլիս զամս 20
- 590 Վրացիք բաժանին 'ի Հայոց վասն բանի հաւատոյ , և կաթուղիկոսք նոցա ոչ ևս 'ի Հայրապետաց մե

- բոց առնուն զձեռնադրութիւն , զոր 'ի սկզբանէ
քրիստոնէութեան իւրեանց մինչև ցայս վայր առ-
եալէին զամս իրր 300 :
- 596 Աբրահամ կաթուղիկոս 'ի ժողովն Ռունայ , եր-
րորդ անգամ մերժէ զչորրորդ ժողովն տիեզերա-
կան , և զամենայն Վրացիս :
- 597 Ի Կ . Պօլիս զումարի ժողով կաթիկոսոսաց Հայոց
և Յունաց . ուր Հայք երկրորդ անգամ միաբանին
հաւատով ընդ Յոյն :
- 618 Կումիտաս կաթուղիկոս նորոգէ զԷմիածին և զԷ-
կեղեցի Հոխիսիմանց . և յօրինէ զշարականս նոյ :
- 629 Ի Կարին զումարի ժողով Յունաց և Հայոց առ
Եր կաթուղիկոսի , յորժամ Հայք երրորդ ան-
գամ միաբանին հաւատով ընդ Յոյն :
- 640 Ներսէս կաթուղիկոս շինէ զեկեղեցիս և զվանս
'ի խոր վիրապի Լուսաւրջին յԱրտաշատ :
- 645 Ի ժողովն Ռունայ Ներսէս կաթուղիկոս' չորրորդ
անգամ մերժէ զչորրորդ ժողով տիեզերական :
- 647 Ի գալն Կոստանդին Կայսեր Յունաց 'ի Ռուին ,
Ներսէս կաթուղիկոս և եպիսկոպոսը Հայոց ,
չորրորդ անգամ միաբանին հաւատով ընդ Յոյն :
- 654 Յովհաննէս վարդապետ տեղապահ Ներսիսի կա-
թուղիկոսի , 'ի ժողովն Մանադկերտի հինգերորդ
անգամ մերժէ զչորրորդ ժողով տիեզերական :
- 653 Սուրբ ԽաչնՎարդայ յայտնի Թողիկ ճգնաւորին
և կարգի տօն վարագայ խաչին :
- 680 Վեցերորդ տիեզերական ժողով 'ի Կ . Պօլիս ,
ուր եպիսկոպոսը Հայոց հինգերորդ անգամ միա-
բանին ընդ Յոյն հաւատով :

- 706 Կաշմուռիկան 4800 իշխանս Հայոց հրով նահա-
տակէ յեկեղեցւոյ Նախիջևանայ, և 4400 իշխանս
յեկեղեցւոյ Խրամ քաղաքի :
- 728 Պերմանոս Պատրիարդ Յունաց գրէ թուղթ յոր-
դորանայ առ Հայս, վասն միաբանութեան հա-
ւատոյ :
- 749 Մարիամ կին Կոստանդին կայսեր՝ առաջին կայս-
րուհի 'ի Հայոց :
- 787 Եօթներորդ տիեզերական ժողով 'ի Նիկիայ ,
ուր եպիսկոպոսք Հայոց վեցերորդ անգամ միաբա-
նին հաւատով ընդ Յոյնս :
- 788 Մարիամ կին Կոստանդին կայսեր՝ երկրորդ կայ-
սերուհի Յունաց , յազգէս Հայոց :
- 845 Լեոն արծրունի՝ երկրորդ հայազգի կայսր Յունաց
և կին նորա Թէոդոսիա , եօթներորդ հայազգի
կայսրուհի :
- 854 Զաքարիայ կաթողիկոս , 'ի միևնոյն աւուր ձեռ-
նադրի սարկաւադ , քահանայ , եպիսկոպոս և կա-
թողիկոս :
- 859 Իշխանութիւն Մարզպանաց տեւալ զամս 430 ,
աստանօր դադարի և թկսանի թագաւորութիւն
Բագրատունեաց :
- 862 Ի ժողովն Շիրակաւանի , Զաքարիայ կաթողիկոս
և Աշոտ մեծ իշխան՝ բաղմութեամբ եպիսկոպոսաց
եօթներորդ անգամ միաբանին հաւատով ընդ
Յոյնս , յորդորանօք Փոռ Պատրիարքին Յունաց
և Վահան եպիսկոպոսին Նիկիոյ :
- 867 Վասիլ Արշակունի՝ նաոի երրորդ հայազգի կայսր
Յունաց 'ի Կ . Պօլիս զամս 19 :

- 874 Մաշտոց հայկերէանս՝ շինէ զեկեղեցի և զվանս 'ի Սեան կղզի :
- 886 Լևոն Սըշակունի նախ չորրորդ հայազգի կայսր Յունաց զամս 25 :
- 888 Ստեփաննոս հայկազն , որդի Վասիլ կայսեր՝ նախ երրորդ Պատրիարք Յունաց 'ի Հայոց :
- 908 Ի Վասպուրական սկիզբն լինի թագաւորութեան Արծրունեաց , որ անդ և 'ի Սեբաստիայ , ընդ 9 թագաւորօք , տևեալ զամս իբր 170 , վերջանայ յամին իբր 1080 :
- 911 Կոստանդին Պէրպէռութէն՝ նախ հինգերորդ հայազգի կայսր Յունաց զամս 48 :
- 919 Ռոմանոս Վաշտակեան՝ վեցերորդ հայազգի կայսր Յունաց զամս 26 :
- 924 Աթոռն կաթողիկոսական 'ի Ռունայ փոխադրի 'ի Վասպուրական , ուր և մնայ զամս 70 :
- 930 Բազմութիւնք Հայ կրօնաւորաց հալածեալք 'ի Յունաց գան 'ի Հայաստան , և շինեն զվանս Կաւրջաձոր , Կապուտքար , Դարէվանք , Հռոմուին (որ այժմ կոչի Խօշավանք) , Խլայարի , Յախացքար , Հառիճայ (որ այժմասի Խչիչախ) , Մովսիսավանք , Նարեկ :
- 951 Թէոփիլակոսոս որդի Ռոմանոսի կայսեր , նախ 4րորդ Պատրիարք յունաց յազգէս Հայոց զամս 26 :
- 959 Ռոմանոս որդի Պէրպէռութէնի՝ նախ եօթներորդ հայազգի կայսր Յունաց :
- 961 Անի քաղաք Շիրակայ լինի աթոռ Բագրատունի թագաւորաց մերոց զամս 8½ :
- 962 Ի Կարս քաղաքի կանգնի փոքրիկ թագաւորութեան

- Թիւն Հայոց , որ ընդ երեք Թաղաւորօք տեւալ
 զամս 122 , սպառի յամին 1080 :
- 965 Վաճան կաթուղիկոս և այլ եկեղեցականք ոմանք
 Տերորդ սնգամ միաբանին ընդ Յոյնս հաւատով :
- 968 Խոստովանոյշ Թաղուհի՝ շինէ զվանս Հաղբատ և
 Սանուհին ,
- 969 Ճկոյթ մատն Պետրոսի Առաքելոյ բերեալ լինի 'ի
 Հայաստան և աչա յԷջմիածին , ուր և պահէ
 մինչև ցայսօր : Յովհաննէս Չմէկիկ , Տերորդ կայսր
 Յունաց յազգէս Հայոց :
- 970 Ի Բաղք գաւառի Սիւնեաց , սկսանի փորրիկ Թա-
 զաւորութիւն Հայոց , որ ընդ վեց Թաղաւորօք
 ձգեալ զամս 196 , դադարի 'ի 1160 :
- 976 Վասիլ և Կոստանդին եղբարք , նստին Յերորդ
 և 10երորդ կայսերք Յունաց յազգէս Հայոց :
- 988 Ի Տաշիր գաւառի Գուգարաց՝ սկսանի փորրիկ
 Թաղաւորութիւն Հայոց , ուր Թաղաւորեն Դա-
 լիթ անհողին զամս 56 , և որդի նորա Կիւրիկէ
 յամին 1046 զամս 64 : Բայց տէրութիւն նոցա
 սպառի յամին 1140 : Առ 'ի ցոյց ամթալի անմի-
 աբանութեան և անհնազանդութեան նախնեաց
 մերոց , արժան է յուշ առնել , թէ յայսմ միջոցի
 միայն 'ի մեծն Հայաստան կային եօթն Թաղաւորք
 Հայոց . այսինքն 1 Գաղիկ՝ օրինաւոր Թաղաւոր
 յԱնի . 2 Սբաս 'ի Կարս , 3 Աշոտ 'ի Վարպու-
 րական . 4 Գուրգէն՝ յԱնձեւայիս , 5 Սենեքերիմ
 'ի Ռշտունիս . 6 Վասակ 'ի Սիւնիս , և 7 Դաւիթ
 'ի Տաշիրս : Վայ Հայաստանի :
- 989 Սամուէլ Հայ Դերջանեցի նստի Թաղաւոր Պու-
 ղարաց զամս 4 : Յոյն մետրապօլիտք Սիրաստիոյ

- և Մեղրինայ՝ գրեն թուղթ յորդորանայ առ Խաչիկ կաթուղիկոս, վասն միարանութեան հաւատոյ :
- 993 Աթոռն կաթուղիկոսական 'ի Վասպուրականէ փոխել յԱնի քաղաք . ուր մնայ զամս 72 :
- 994 Վահրամ մեծ իշխան՝ չինէ զվանքն Մարմարաշէն և զԲղներ :
- 4028 Զոյի կին Մոնմախոսի՝ չորրորդ կայսերուհի Յունայ 'ի Հայոց :
- 4054 Թեոդորա հինգերորդ Հայ կայսերուհի Յունայ :
- 4079 Թազաւորութիւն Բագրատունեայ՝ տեւալ զամս 220, դադարի աստանօր . որով և ամենայն Հայաստան իսպառ անկանի ընդ տէրութեամբ Պարսից , Տաճկաց և Յունաց :
- 4080 Կիւլիկիա լինի աթոռ Ռուբինեան իշխանաց և ապա Թազաւորաց և կաթուղիկոսաց Հայոց :
- 4147 Աթոռն կաթուղիկոսական փոխադրի 'ի Հոռմկլայ , և մնայ տնդ զամս 147 :
- 4168—4179 Յաւուրս Շնորհալոյն և յաջորդի նորա , Հայք իններորդ անգամ միարանին ազգային ժողովով ընդ Յոյնս :
- 4170 Այլադգիբ այրեն զ10,000 ձեռագիր մատեանս մեր 'ի Բազաբերդ :
- 4271 Հայք յԱնի քաղաքէն դադթական գնան 'ի Լէհաստան , և հեռզհետէ դառնան 'ի հաւատալառ :
- 4272 Նշխարք սրբայն Ներսէսի յայանին 'ի Թիւառանի մօտ Երզնկայ :
- 4294 Աթոռն կաթուղիկոսական 'ի Հոռմկլայէ փոխադրի 'ի Սիս , ուր մնայ զամս 147 :
- 4296 Մարիամ կին Մերայէլ կայսեր , վեցերորդ կայսերուհի Յունայ 'ի Հայոց :
- 4311 Սկիզբն պատրիարկութեան Հայոց Երուսաղէմ

- քաղարի, որ տեէ մինչև ցայսօր :
- 1323 Անի քաղաք Շիրակայ՝ խալաւ կործանի և ամա-
յանայ :
- 1375 Վերջին Լևոն լատինացի թագաւոր Հայոց Կիւ-
լիկիայ՝ զրկի ՚ի տէրութենէ, ընդ նմա և թագաւո-
րութիւն Ռուբինեանց տեւալ զամս 177, դադարի
խալաւ :
- 1402 Լանկիթամուր զտմննայն ձեռագիր մատեանս մեր
՚ի Հայաստանէ տարեալ ՚ի Սմբղունտ փակէ յաշ-
տարակի :
- 1444 Աթոռն կաթողիկոսական գկնի հազարամեայ թա-
փառութեան՝ի 452—1444, դառնայ դայ Եջմիա-
ծին, ուր նստին կաթողիկոսք մեր մինչև ցայսօր :
- 1461 Սկիզբն պատրիարքութեան Հայոց ՚ի Կ. Պօլսիս,
որ տեէ մինչև ցայսօր :
- 1567 Աբգար օմն նախ առաջին սկիզբն առնէ տպա-
գրութեան Հայ մատենից ՚ի Վենետիկ :
- 1628—55 Մովսէս և Փիլիպպոս ազգասէր կաթողի-
կոսք բազում շինութեամբք Եջմիածին և այլովք
գովելի գործովք պայծառանան յազգիս :
- 1656—1710 Յակոբ կաթողիկոս, Թովմա եպիսկոպոս,
Խաչատուր և Ոսկան վարդապետք, Մատթէոս և
Ղուկաս վանանդեցիք և այլք՝ հիմնեն և պայծա-
ռացուցանեն զտպագրութիւն Հայ մատենից :
- 1765 Սիմէօն ազգասէր կաթողիկոս, սահմանէ Եջմ-
միածին զտպարան Հայ գրոց, որ տարեալ ան-
համար ձախորդութեանց յերեսաց երկրակալաց,
այժմ նորոգ ծաղկի :
- 1781 Հայք ՚ի Ղրիմոյ դադթեալք հիմնեն զՆախիջևան,
և ՚ի 1792 զԳրիգորուպօլ քաղաքս :

1845 Լազարեան իշխանապետը կանգնեն 'ի Մոսկով
 զճեմարան գիտութեանց, յոր յամին 1826 յա-
 ւելուն զտպարան հայ եայլազգի մատենից,

1856 Կայսրն Ռուսաց Նիկողայոս հաստատէ զսինո-
 ղոս Էջմիածնի և գկանոնս վարչութեան նորա :

Վ Ե Ր Զ

5063
5064
5065

0001126
0001238
0001239

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0001239

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0001238

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0001126

